

Jernrevolusjonen

- jernvinna forandret hverdagen

Det mest betydningsfulle funnet fra Eikers aller eldste jernalder ble gjort ved gården Hals i 1923. Det ble blant annet funnet en sigd og ei syl.

Et stort antall jernbarrer av denne typen ble funnet ved Vestby i Bingen for noen få år siden. Jern ble en viktig handelsvare fra fjellbygdene.

Omkring år 500 f.Kr. ble bruken av jern kjent på Eiker og i de andre bygdene på Østlandet. De første jerngjenstandene var nok innført sørfra, slik en gjennom mer enn tusen år hadde blitt vant til å importere bronsegjenstander. Men det er en vesentlig forskjell mellom disse to metallene: Råstoffet til jernet fantes i nærheten.

Jernvinna - der myrmalm ble omdannet til råjern ved hjelp av trekull og varme - er en prosess som er kjent her i landet helt fra begynnelsen av jernalderen. Det gikk altså ikke lang tid før forfedrene våre ble klar over at de selv kunne produsere jern ved å tørke myra og varme den opp med trekull, slik at oksygenet i myrmalmen forsvant, og deretter varme det opp til 1100 grader, slik at reint jern og slagg skilte lag.

det kan nok tenkes at det har blitt utvunnet jern på Eiker også, men foreløpig er det ikke blitt funnet noen slike jernvinne-anlegg her i bygda. Derimot er det kjent mange slike anlegg fra nabobygdene, blant annet på Modum, og ikke minst i fjellbygdene i nærheten - i Eggedal, Hallingdal og Nummedal. Ferdsel og byttehandel mellom slike bygder og kysten må ha blitt mer aktuelt enn før, og Eiker lå sentralt plassert i forhold til disse ferdselsveiene.

Eikværingene hadde altså tilgang på jern og tok den i bruk i stadig større grad i århundrene omkring Kristi fødsel. Det viser blant annet et stort gravfunn som ble gjort i 1923 i en potetåker på Nordbyhaugen ved gården Hals. Blant annet ble det funnet sigd og en krum kniv og en syl av jern, sammen med spenner og beslag av bronse, som arkeologene mener stammer fra Østersjøområdet. Gjenstandene har blitt lagt i jorda som gravgaver sammen med en person av høy sosial status.

Graver fra den samme perioden er også funnet på Besseberg og ved Myre. Her er graven markert med store steinblokker, en gravskikk som var velkjent i Vestfold i denne perioden, men som vi ikke har flere eksempler på fra Eiker. I det hele tatt ble gravene mindre enn i bronsealderen, og det ble vanlig å gravlegge folk under bakkenivå. Det kan kanskje skyldes at jernet, som i motsetning til bronse ble allemannseie, førte til at de sosiale forskjellene ble mindre enn før.